

Звіт
Голови Українського інституту національної пам'яті
за 2018 рік

Зміст

ВСТУП

I. ІНФОРМАЦІЯ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ РОБОТИ УКРАЇНСЬКОГО ІНСТИТУТУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

Нормотворча робота

Заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917 – 1921 років

Заходи у зв'язку із 85-и роковинами Голодомору – геноциду Українського народу

Заходи до 5-річчя Революції гідності

Проведення державних заходів та заходів інформаційного характеру з відзначення пам'ятних днів та річниць важливих подій

Інші заходи з популяризації історії України, її видатних особистостей та подолання історичних міфів

Наукове, методичне та організаційне забезпечення реалізації політики національної пам'яті

Робота з недопущення використання символів тоталітарних режимів в Україні

Забезпечення роботи щодо обліку місць пам'яті і проведення пошуку та місць поховань жертв Голодомору 1932-1933 років, масового голоду 1921-1923, 1946-1947 років та політичних репресій, воєн, борців за незалежність України у XX столітті

Сприяння музеям у питаннях відновлення і збереження національної пам'яті

Зібрання усних свідчень

Інформаційна робота

Видавничі проекти

Координація діяльності Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні - Музею Революції Гідності

Міжнародна співпраця

II. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ІНСТИТУТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПАМ'ЯТІ

III. ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

IV. ОРГАНІЗАЦІЙНА ІНФОРМАЦІЯ

ВСТУП

Український інститут національної пам'яті – центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра культури, і який реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам'яті українського народу.

У 2018 році Інститут проводив послідовну роботу з реалізації державної політики у сфері відновлення і збереження національної пам'яті відповідно до затвердженого Плану роботи Інституту на 2018 рік.

Основними напрямками діяльності Інституту у звітному році були:

здійснення комплексу заходів у зв'язку із 85-и роковинами Голодомору, спрямованої на донесення до української та світової спільнот інформації про Голодомор 1932 - 1933 років в Україні - геноцид Українського народу та вшанування пам'яті його жертв;

підвищення рівня обізнаності громадян України та відзначення на державному рівні річниць, пов'язаних зі 100-річчям Української революції 1917 – 1921 років;

підвищення рівня обізнаності громадян України та вшанування жертв політичних репресій комуністичного тоталітарного режиму у зв'язку із 80-ми роковинами Великого терору – масових політичних репресій 1937 – 1938 років;

популяризація історії України, її видатних особистостей та подолання історичних міфів;

організація всебічного вивчення історії українського державотворення, етапів боротьби за відновлення державності;

увічнення пам'яті учасників українського визвольного руху, осіб, які брали участь у захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, жертв Голодомору 1932-1933 років та політичних репресій;

збереження пам'яті про протестні акції 2013-2014 років та забезпечення функціонування Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні - Музею Революції гідності;

продовження роботи з реалізації Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки»;

Загалом упродовж 2018 року:

розроблено та продовжено роботу над 9 проектами нормативно-правових актів, з яких було прийнято 6: 1 закон України, 4 акти Кабінету Міністрів, 1 наказ Міністерства культури;

розроблено нормативно-правову базу та розпочато створення Національної комісії з реабілітації;

розроблено нормативно-правову базу та розпочато створення територіальних органів Інституту;

здійснено заходи для будівництва Музею Революції Гідності та Меморіалу Героїв Небесної Сотні: отримано в постійне користування земельні ділянки, де заплановано будівництво Музею та Меморіалу; за результатами міжнародного архітектурного конкурсу визначені проекти-переможці у 2 номінаціях; розроблено проектно-кошторисну документацію Меморіалу;

забезпечено проведення заходів з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917 – 1921 років, та у зв'язку із 85-ми роковинами Голодомору;

організовано та/чи підтримано проведення 20 наукових конференцій, круглих столів, семінарів, публічних дискусій з обговорення актуальних проблем українського минулого, проблем формування та реалізації політики національної пам'яті;

проведено понад 70 різних публічних заходів з популяризації історії України та збереження національної пам'яті, серед яких: фестивалі, громадські форуми, зустрічі, вечори, презентації, прес-конференції, історичні майданчики тощо;

створено 11 комплектів інформаційно-просвітницьких стендів, з них 3 комплекти вуличних стендів та 8 комплектів для експонування у приміщеннях;

організовано експонування в усіх областях України трьох фотодокументальних виставок;

видано 22 книги, брошури та інші інформаційно-просвітницькі матеріали, а також уперше – музичний альбом; загальний тираж видань Українського інституту національної пам'яті склав майже 41 000 примірників;

підготовлено та поширено для засобів масової інформації 496 матеріалів;

співробітники Інституту надали понад 1 000 інтерв'ю та коментарів засобам масової інформації;

на сайті було оприлюднено 950 повідомлень та статей.

I. ІНФОРМАЦІЯ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ РОБОТИ УКРАЇНСЬКОГО ІНСТИТУТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

Нормотворча робота

У 2018 році Інститутом разом з представниками громадянського суспільства, експертами Реанімаційного пакету реформ, представниками інших державних органів, народними депутатами України проводилася робота з розробки нових та доопрацювання раніше розроблених проектів нормативно-правових актів. З них: проектів законів України - 3, проектів актів Кабінету Міністрів України - 4, актів інших центральних органів виконавчої влади – 2.

Зокрема:

1) проекти законів України:

«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедури реабілітації жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років». Проект зареєстровано у Верховній Раді України суб'єктами законодавчої ініціативи – народними депутатами України (реєстраційний № 6574 від 09.06.2017). Проект доопрацьований до II читання, прийнятий Верховною Радою України в цілому 13.03.2018 за № 2325-VIII, підписаний Президентом України, офіційно опублікований та набрав чинності з 05.05.2018;

«Про державні та інші свята, пам'ятні дати і скорботні дні». Проект закону перебуває на погодженні у Міністра культури України;

«Про внесення змін до Закону України «Про державні нагороди України» (в частині надання статусу державних нагород України нагородам українських державних утворень та формувань, які боролися за незалежність України у XX столітті). Міністерством культури висловлено до проекту закону низку зауважень. Зауваження опрацьовано, доопрацьований законопроект направлено на погодження Міністру культури. Проект закону перебуває на погодженні у Міністра культури.

2) проекти актів Кабінету Міністрів України:

постанова «Деякі питання діяльності Українського інституту національної пам'яті» (щодо утворення територіальних органів Інституту). Постанову прийнято 3 жовтня 2018 р. за № 799, набрала чинності з 1 січня 2019 р.;

постанова «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1764 і від 23 квітня 2014 р. № 117». Постанову прийнято 28 листопада 2018 р. за № 1003;

постанова «Про внесення зміни до пункту 10 додатка до постанови Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2016 р. № 710». Постанову прийнято 20 червня 2018 р. за № 504;

розпорядження «Про утворення Організаційного комітету та затвердження плану заходів з підготовки та відзначення у 2018 році Дня Гідності та Свободи». Розпорядження прийнято 14 листопада 2018 р. за № 870-р.

3) проект наказу Міністерства культури України «Про затвердження Положення про Національну комісію з реабілітації та Типового положення про регіональну комісію з реабілітації». Наказ підписано 25 жовтня 2018 р. за № 926, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 12 листопада 2018 р. за № 1281/32733.

4) проект спільного наказу Міністерства культури України та Міністерства юстиції України «Про положення про галузевий державний архів Українського інституту національної пам'яті». Проект наказу перебуває на погодженні та підписанні у Міністерстві юстиції України.

У 2018 р. Інститутом у межах компетенції було погоджено або висловлено пропозиції та зауваження до 17 проектів нормативно-правових та інших актів (законів та підзаконних актів), розроблених суб'єктами законодавчої ініціативи, іншими центральними органами виконавчої влади, державними органами. З них: проектів законів України – 7, проект Указу Президента України – 1, проектів Постанов Верховної Ради України – 3, проектів постанов Кабінету Міністрів України – 3, проектів розпоряджень Кабінету Міністрів України – 2, проектів наказів Генерального Штабу Збройних Сил України – 1.

Крім того, Інститутом подано пропозиції та взято участь у підготовці проекту Постанови Верховної Ради України «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2019 році». Постанову № 2654-VIII прийнято Верховною радою України 18 грудня 2018 року.

У звітному році здійснювалася позовна робота та забезпечувалося представництво інтересів Інституту у 12 провадженнях.

Заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917 – 1921 років

Указом Президента України №17/2016 «Про заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917 – 1921 років» вшанування подій та видатних учасників Української революції 1917 – 1921 років визначено одним із пріоритетів діяльності органів державної влади на 2017 – 2021 роки.

У звітному році Інститут взяв участь у підготовці і проведенні двох засідань Організаційного комітету з підготовки і проведення заходів із відзначення 100-річчя подій Української революції 1917 – 1921 років та вшанування пам'яті її учасників, які проведені відповідно у березні та у грудні 2018 року.

Впродовж року Інститутом ініційовано та проведено низку заходів на відзначення річниць важливих подій Української революції.

100-річчя проголошення незалежності Української Народної Республіки. На відзначення 100-річчя проголошення незалежності Української Народної Республіки з ініціативи Українського інституту національної пам'яті в усіх областях України 22 січня 2018 року були відкриті фотодокументальні виставки «100 років боротьби: Українська революція 1917-1921». Комплекти стендів обласним державним адміністраціям були завчасно надані Українським інститутом національної пам'яті. Із стендами ознайомилися кілька десятків тисяч мешканців усіх регіонів України.

22 січня 2018 року у м. Києві з нагоди 100-річчя проголошення незалежності Української Народної Республіки Інститутом в Українському національному інформаційному агентстві «Укрінформ» проведено прес-конференцію, на якій презентовано веб-сторінку з матеріалами до 100-річчя подій Української революції 1917-1921 років (<http://unr.memory.gov.ua/>) та демо-версію інтерактивної мапи «Місця пам'яті Української революції 1917–1921 років в Києві» (<http://unr.memory.gov.ua/mapa-kieva>).

100-річчя бою під Крутами. Інститут взяв участь в підготовці, організації та проведенні державних заходів на вшанування пам'яті героїв Крут на території Меморіального комплексу «Пам'яті Героїв Крут» (Чернігівська область 28 січня 2018 року).

У м. Києві та в областях України була розміщена на сіті-лайтах та білбордах соціальна реклама розроблена Українським інститутом національної пам'яті до 100-річчя бою під Крутами.

25 січня 2018 року Інститутом проведено історичний турнір до 100-річчя бою під Крутами в Київській бібліотеці для дітей імені Павла Усенка.

31 січня 2018 року у колонній залі Київради проведено Вечір пам'яті Героїв Крут. У заході взяли участь історики, поети. Під час проведення заходу було продемонстровано документальний фільм Івана Канівця «Українська революція». Проведення вечора було організовано спільно з Науково-дослідним інститутом українознавства, Київською міською державною адміністрацією, видавництвом «Смолоскип». Участь у заході взяли понад 200 киян.

100-річчя затвердження Тризуба державним гербом Української Народної Республіки. Інститутом спільно з Національним музеєм історії України було створено виставку артефактів «Символ твоєї свободи: 100 років Державного герба України». Відкриття виставки відбулося 26 лютого 2018 року. Виставка експонувалась у Національному музеї історії України до 30 березня 2018 року. За цей час її оглянули понад 6 тисяч відвідувачів, висвітлювали понад 30 представників ЗМІ.

До 100-річчя затвердження Тризуба державним гербом Української Народної Республіки в Києві на сіті-лайтах та білбордах була розміщена тематична соціальна реклама, розроблена Українським інститутом національної пам'яті.

Також у звітному році Інститутом підготовлено комплект інформаційно-просвітницьких стендів, присвячених історії Тризуба. Стенди були відкриті напередодні Дня незалежності України у м.Києві. Комплекти стендів передано обласним державним адміністраціям для подальшого експонування.

100-річчя визволення Криму українським військом від російсько-більшовицьких окупантів. Інститутом видана книга Сергія Громенка «Забута перемога. Кримська операція Петра Болбочана 1918 р.» 18 квітня 2018 року в Українському національному інформаційному агентстві «Укрінформ» та 3 травня 2018 року в ДП «Кримський дім» було організовано презентації книги для журналістів, фахових істориків, студентів, викладачів, бібліотекарів, переселенців з Криму, громадських представників та усіх зацікавлених. Презентації відвідало понад 180 осіб.

Інститут долучився до підготовки та проведення 22 квітня 2018 року заходів присвячених 100-річчю визволення Криму українським військом від російсько-більшовицьких окупантів у с. Чонгар та с. Новоолексіївка Херсонської області.

23 квітня 2018 року в Херсонському державному університеті відбувся круглий стіл «Український Крим: минуле та сьогодення», присвячений 100-річчю визволення Криму, організований Представництвом Президента України в Автономній Республіці Крим. Участь у підготовці і проведенні круглого столу брали співробітники Українського інституту національної пам'яті.

Інститутом підготовлена та поширена тематична інфографіка до 100-річчя звільнення Криму та Донбасу від більшовиків.

100-річчя підняття українських прапорів на Чорноморському флоті. Інститутом спільно з Інститутом українознавства МОН України створено інформаційно-просвітницькі фотодокументальні стенди «Український флот

1917-1921 рр.», приурочені до 100-річчя підняття українських прапорів на Чорноморському флоті. Стенди були відкриті під час урочистих заходів Військово-морських сил України з нагоди річниці 29 квітня 2018 року в м. Одесі. У заході, окрім військових моряків, взяли участь представники органів державної влади, Українського національного музею Чикаго, Українського інституту національної пам'яті, громадських організацій, військовослужбовці інших видів ЗС України та силових структур, ветерани, волонтери, духовенство і громадськість. Після експонування виставка була передана Військово-морським силам ЗСУ і надалі експозиція була представлена в Одеському Військово-морському ліцеї.

Також Інститутом спільно з творчою спільнотою «Добродій» та художником Юрієм Журавлем підготовлено та поширено анімаційний відеоролик до 100-річчя підняття українських прапорів на Чорноморському флоті. Ролик демонструвався низкою українських телеканалів (взяли для трансляції 9 національних та регіональних телеканалів) та поширювався різними каналами в мережі Інтернет. Зокрема відеоролик було розміщено на офіційній сторінці Інституту в соціальній мережі [Facebook](#) та офіційному веб-сайті. Охоплення аудиторії ролика в мережі Інтернет склало близько **200 тис.** фоловерів.

У Києві та в регіонах України була розміщена на сіті-лайтах та білбордах розроблена Інститутом тематична соціальна реклама.

У травні *до 100-річчя створення морської піхоти України* Інститутом було створено тематичну інфографіку «100 років формування від початку формування бригади морської піхоти. 23 травня 1918 рік» та інформаційні матеріали про організацію та бойовий шлях наших морпіхів часів Української революції 1917–1921 років. Інфографіка була створена за ініціативою Військово-Морських Сил Збройних Сил України. Електронний варіант інфографіки було розміщено на офіційному сайті Інституту та у [Facebook](#) мережі. Охоплення допису склало більше **12 тис.** фоловерів.

100-річчя Листопадового чину. Інститут виступив співорганізатором та взяв участь у роботі міжнародної наукової конференції «Західно-Українська Народна Республіка: революція, державність, соборність. До 100-річчя ЗУНР», що проходила у Львові та Івано-Франківську 30-31 жовтня 2018 р.

До зазначених та інших важливих річниць подій і ювілеїв Української революції 1917 – 1921 років Українським інститутом національної пам'яті були підготовлені та поширені серед засобів масової інформації, а також розміщені на веб-сайті Інституту тематичні *інформаційні матеріали*.

Зокрема було підготовлено та поширено інформаційні матеріали до: 100-річчя бою під Крутами (січень 2018); 100-річчя затвердження затвердження Тризуба державним Гербом Української Народної Республіки та 100-річчя від ухвалення закону УНР про гривню – грошову одиницю УНР (лютий 2018); 100-річчя Українського Телеграфного агентства (березень 2018); 100-річчя Окремого корпусу кордонної охорони (березень 2018); 100-річчя звільнення населених пунктів Лівобережної України від більшовиків (квітень 2018); 100-річчя підняття українських прапорів над кораблями Чорноморського флоту (квітень 2018); 120-річчя з дня народження Степана Скрипника (Мстислава), патріарха Київського і всієї Руси-України (квітень 2018); 100-річчя Української Держави Павла Скоропадського (квітень 2018); 100-річчя звільнення Криму від більшовиків (квітень 2018); 100-річчя звільнення населених пунктів Лівобережної України від більшовиків (квітень 2018); 100-річчя ухвалення Закону про урочисту обітницю урядовців і суддів та військових на вірність Українській Державі (травень 2018); 150-річчя з дня народження Людмили Старицької-Черняхівської.

У звітному році Інститутом на вшанування подій та учасників Української революції 1917 – 1921 років реалізовано низку популяризаційних проектів. Зокрема, створено *мобільний додаток* для мобільних платформ IOS, Android до настільної гри "Українська революція 1917–1921 років". Створена *серія арт-плакатів «Військова еліта Української революції 1917-1921 років»*. Проект включив 12 постерів із зображенням легендарних старшин, які стояли біля витоків української армії. Ідею арт-плакатів Український інститут національної пам'яті втілив спільно з освітньою платформою «Експертний Корпус», художник - Михайло Дяченко. Презентація електронної форми плакатів відбулася 13 жовтня на фестивалі «Історія.ЮА» до Дня захисника України. 6 грудня у бригаді тактичної авіації повітряного командування «Центр» Повітряних Сил ЗСУ у рамках урочистих заходів з нагоди святкування Дня Збройних Сил України було презентовано виставку на основі серії арт-плакатів «Військова еліта Української революції 1917-1921 років». На основі арт-плакатів видано *настінний календар на 2019 рік* із зображенням військових діячів Української революції 1917-1921 років.

У звітному році Інститутом створено та випущено *аудіо-альбом «Пісні Української революції»*. Це спільний проект Українського інституту національної пам'яті та Тараса Компаніченка і учасників гурту “Хорея Козацька”, виданий з метою збереження та популяризації пісенної спадщини часів Української революції 1917-1921. «Хорея Козацька» - це єдиний гурт в Україні, який найкраще дослідив пісенну традицію часів Української революції 1917-1921 років. Серед авторів текстів та композиторів творів -

відомі музиканти, композитори та поети початку ХХ століття. Усі ці твори, які увійшли до альбому, активно співали на великих і малих сценах України 1917-1921 років, ними починали й завершували усі урочисті академії, зібрання. Їх співали на військових позиціях, на шикуванні військ, їх брали до репертуару кобзарі, артисти-бандуристи, оперні співаки, просвітянські, військові, міські, студентські хори, Українська Республіканська Капела та Український Національний Хор. Загалом до альбому увійшло 27 творів. Багато з них були забуті і не звучали в Україні майже століття.

Інститутом з метою популяризації української історії у світі створено *англійською мовою комплект інформаційно-просвітницьких фотодокументальних стендів* до сторіччя подій Української революції 1917 – 1921 років.

Інститут підтримав ініціативу Покровської міської ради Донецької області та виготовив інформаційно-просвітницькі стенди *«Культурна дипломатія України: світовий триумф «Щедрика»*. Для донесення до широкої аудиторії, передусім молоді та студентів, фактів з історії про події та етапи Української революції 1917–1921 років, було передано інформаційно-просвітницькі стенди Покровській міській раді для експонування. З вересня по грудень 2018 року вулична фотовиставки “Культурна дипломатія України: світовий триумф Щедрика” була представлена в 11 містах Сходу України. Виставка нагадує про триумфальні історичні гастролі Республіканської Хорової Капели під проводом Олександра Кошиця країнами Європи та Америки у період з 1919 по 1924 роки. Саме гастролі Капели презентували світові та назавжди закохали його у чарівну мелодію «Щедрика», композитором якої є Микола Леонтович.

Інститутом продовжується робота в рамках *Всеукраїнського науково-пошукового проекту «Місця пам'яті Української революції 1917–1921 років»*. У звітному році в рамках проекту організовано пошукову роботу з виявлення місць пам'яті Української революції в усіх областях України. Були розроблені методичні рекомендації для регіональних науково-редакційних груп, проведено навчально-методичний семінар для регіональних науково-редакційних груп (5 червня 2018 року), здійснювалася координація роботи регіональних науково-редакційних груп (щоквартальне інформування), адміністрування інтерактивної веб-карти. Станом на кінець грудня для загальноукраїнської веб-карти «Місця пам'яті Української революції 1917-1921 років» опрацьовано 250 локацій.

Заходи у зв'язку із 85-ими роковинами Голодомору – геноциду Українського народу

Протягом звітнього року Інститутом здійснено комплекс заходів із увічнення пам'яті жертв Голодомору та донесення до української і світової громадськості інформації про Голодомор – геноцид Українського народу відповідно до Плану заходів у зв'язку із 85-ми роковинами Голодомору 1932-1933 років в Україні, затвердженого розпорядженням КМУ від 18 серпня 2017 р. № 550-р.

Упродовж року Інститутом підтримано проведення наукових конференцій, присвячених дослідженню Голодомору. У червні 2018 року спільно із Українським науково-дослідним та освітнім центром вивчення Голодомору (HREC in Ukraine) та іншими науковими та музейними установами організовано *Міжнародний міждисциплінарний науковий симпозіум «Візуалізація епохи Голодомору: джерела, парадигми, контексти»*. У фокусі симпозіуму перебували ключові методологічні проблеми, пов'язані з осмисленням і використанням усього комплексу зображальних джерел, у тому числі дослідженням, викладанням та використанням виховного потенціалу візуальних «текстів» з історії Голодомору у шкільних та вузівських навчальних виданнях. Участь у конференції взяли 37 українських та закордонних дослідників теми Голодомору.

У звітньому році Інститутом ініційовано та проведено дві пошукові кампанії щодо виявлення нових даних про праведні діяння під час Голодомору *«Людяність у нелюдяний час»* та зі збору родинних історій *«Пам'ять роду»*. За результатами проведеної пошукової роботи підготовлено та видано друге доповнене видання книги «Людяність у нелюдяний час» до якої увійшли дані про 180 добровольців часів Голодомору. 19 листопада 2018 року книга була презентована в Українському кризовому медіа центрі.

Український інститут разом із Міністерством закордонних справ підтримав та взяв активну участь у проведенні ініційованої Світовим Конгресом Українців *Міжнародної акції «Запали свічку»*. Заходи акції відбулися у понад 80-ти містах світу. Зокрема у: Великій Британії, Румунії, Іспанії, Угорщині, Португалії, США (Каліфорнія, Вашингтон, Маямі (штат Флорида), Канаді (3 заходи), Бразилії, Парагваї, Аргентині, Нігерії, Японії, Болгарії, Таджикистані, Індії, Катару, Австралії, Сінгапурі, Новій Зеландії, РФ, Узбекистані, Казахстані, Азербайджані, Сенегалі, Білорусі, Мозамбіку, Вірменії, Китаї, Іраку, Йорданії, Туреччині.

Для проведення акції Інститутом були підготовлені та направлені партнерам списки дітей-жертв Голодомору для зачитування під час заходів. Створено *веб-сторінку «85-ті роковини Голодомору»*

(<http://85holodomor.in.ua>), де відбувалося щоденне інформування про міжнародну акцію. Від 1 вересня до 1 грудня оприлюднено 189 дописів.

Інформаційна кампанія «85 фактів, історій та свідчень про Голодомор». На офіційних сторінках Українського інституту національної пам'яті у соціальних мережах (Facebook, Twitter) із 1 вересня по 24 листопада 2018 року щоденно оприлюднювалися матеріали, в рамках інформаційної кампанії «85 фактів, історій та свідчень про Голодомор»: факти про Голодомор 1932-1933 рр., спогади свідків, уривки зі щоденників очевидців Голоду, статті істориків, добірки прози та поезії, зразки народної творчості, створені у ті часи, фотохроніка, документи, а також історії людей, які не боялися говорити правду, допомагали тим, хто потребував шматка хліба, рятували інших ціною власного життя, повставали, боролися і перемагали, попри тиск нещадного більшовицького режиму. Від початку вересня дописи отримували високе охоплення аудиторії, що збільшувалося із наближенням Дня пам'яті жертв голодоморів. У середньому дописи набирали охоплення від 3 500 до майже 90 000. Загальне охоплення Інформаційної кампанії «85 фактів, історій та свідчень про Голодомор» склало – 3 591 250.

Підготовлено тематичні **інформаційні матеріали (брошури) про злочин Голодомору** українською та чотирма іноземними мовами (англійською, французькою, німецькою, іспанською мовами). Макети брошур передано Міністерству інформаційної політики, яке забезпечило друк тиражів брошур. Вони були передані Міністерству закордонних справ України для подальшого поширення. Загальний тираж брошур іноземними мовами склав – 15 000 примірників.

У звітному році забезпечено створення **інформаційно-просвітницьких фотодокументальних стендів «Україна. 1932 – 1933. Геноцид голодом»** іноземними мовами (англійською, французькою та німецькою мовами). В електронній формі макети передано МЗС України для подальшого поширення.

Виставку **інформаційно-просвітницьких фотодокументальних стендів «Україна. 1932 – 1933. Геноцид Голодом»** було відкрито 20 листопада 2018 року у Верховній Раді України. Також комплекти стендів були розтиражовані та передані усім обласним державним адміністраціям. Відкриття виставок в областях України було проведено в рамках заходів до Дня пам'яті жертв голодоморів.

Інститут підтримав та надавав методичну допомогу у створенні **виставки «Гарет Джонс. Щоденник»**, що присвячена постаті видатного британського журналіста Гарета Джонса, який першим розповів світові правду про Голодомор 1932-33 років в Україні. Експозиція організована

компаніями FILM.UA Group, Kinorob та AMUSEUM за підтримки Українського культурного фонду. Виставка експонувалась у Київській галереї «Лавра» з 20 листопада до 10 грудня 2018 року.

Міжнародний форум «Україна пам'ятає, світ визнає!» пройшов 22-24 листопада 2018 р. та складався із трьох подій: наукового симпозиуму (22-23 листопада 2018 р.), організованого Українським інститутом національної пам'яті, мистецької акції (23 листопада 2018 р.), підготовленої Міністерством культури України, підсумкового засідання за участі Президента України та глав іноземних держав (24 листопада 2018 р.).

Засідання наукового симпозиуму проходили в Національному центрі ділового та культурного співробітництва «Український дім». На симпозиумі було підведено підсумки та окреслено плани на майбутнє щодо наукового вивчення, музейного представлення, міжнародного визнання, усвідомлення уроків Голодомору. Доповіді виголосили провідні дослідники цієї теми із України, США, Канади, Франції – всього 55 осіб. Симпозиум відвідала представницька делегація Світового конгресу українців. Загалом на заході зареєструвалися та взяли участь понад 700 осіб.

Український інститут національної пам'яті взяв участь у підготовці та проведенні *меморіального засідання Верховної Ради України до 85-их роковин Голодомору*, яке відбулося 23 листопада 2018 року.

Інститутом забезпечено проведення *державних жалобних заходів у День пам'яті жертв голодоморів* у м. Києві на території Національного музею «Меморіал жертв Голодомору». У заході взяли участь Президент України та керівники центральних органів виконавчої влади, Верховної ради України, президенти Латвії та Словаччини, високопосадовці інших іноземних держав, очільники церков, представники української громадськості та діаспори. У рамках заходу проведена пам'ятна хода до Меморіалу, молитва, звернення Президента України з оголошенням загальнонаціональної хвилини мовчання на вшанування пам'яті жертв голодоморів. Захід завершився акцією «Запали свічу пам'яті», у ході якої учасниками запалено 8 000 закуплених Інститутом лампадок.

24 листопада 2018 року було проведено *мистецьку акцію «Запали свічку»*. У програмі заходу брали участь артисти, хор богословської академії, фольклорні гурти.

З метою здійснення інформаційно-роз'яснювальної роботи та поширення інформації про злочин геноциду, вчинений тоталітарним комуністичним режимом разом із проведенням вищезгаданих інформаційних кампаній і заходів у звітному році Інститут взяв участь у створенні *тематичної соціальної реклами (візуальної та відеороликів)*.

Візуальна складова інформаційної кампанії до 85-их роковин Голодомору включала символічні образи. Серед яких: український військовий на тлі Меморіалу пам'яті жертв геноциду, свіча-куля та дівчинка з колосками. Образи були втілені на сітілайтах, метролайтах і білбордах столиці та обласних центрів. Виготовили і розмістили рекламу Український інститут національної пам'яті, Міністерство інформаційної політики, Київська міська державна адміністрація та Центр досліджень визвольного руху.

Студією Young&Hungry Production за підтримки Міністерства інформаційної політики та за участі Українського інституту національної пам'яті і Центру досліджень визвольного руху було створено чотири тематичні соціальні відеоролики «Де би ти не був?» (переглядів на Youtube - 60 884, у Facebook - 304 000); «Ти приніс мені яблуко?» (на Youtube - 20 327, у Facebook - 360 000); «Запалімо свічу пам'яті і охороняймо кордони!» (на Youtube - 30 507, у Facebook - 159 000); «Сьогодні твоє вікно не залишиться порожнім!» (на Youtube - 3 350, у Facebook - 40 000).

Підготовлено та направлено *інформаційні матеріали*: Адміністрації Президента України щодо змісту вшанувань 85-их роковин Голодомору 1932-1933 років в Україні та Міністерству закордонних справ України відповіді на 15 найбільш актуальних питань про Голодомор.

Підготовлено та видано *книгу «Репресовані» щоденники. Голодомор 1932-1933 років в Україні*. У ході підготовки видання було виявлено 7 щоденників (виписок із щоденників) очевидців Голодомору, що увійшли до книги.

Окрім зазначеного, Інститутом також створено *відеолекцію для учнів старших класів* «Голодомор. Як злочин став можливим?».

Заходи до 80-х роковин Великого терору – масових політичних репресій 1937-1938 років

15 травня 2018 року у Верховній Раді України було відкрито підготовлену Інститутом *фотодокументальну виставку «Великий терор: місяця пам'яті»*. Виставка розкрила механізми Великого терору, легітимізацію вбивств та географію поховань репресованих українців. Виставка була створена у 2017 році Українським інститутом національної пам'яті спільно із історико-меморіальним заповідником «Биківнянські могили» та Редколегією науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією».

18 травня 2018 року Український інститут національної пам'яті забезпечив відкриття у м. Києві *документально-мистецької виставки*

«Правда про Куропати. Факти, документи, свідчення» про страшну національну трагедію Білорусі. Виставка створена білоруською громадянською ініціативою «Експерти в оборону Куропат». Вона складається із 17 банерів, у яких розповідається про вшанування жертв політичних репресій, територію, виконавців злочину, експертизи на території Куропат. Виставку відвідало кілька сотень киян та гостей столиці.

Також виставка «Правда про Куропати. Факти, документи, свідчення» за сприяння Інституту експонувалась у м. Чернігові. Відкриття виставки відбулось 19 червня 2018 року у Чернігівському молодіжному центрі .

20 травня 2018 року у *День пам'яті жертв політичних репресій* на території Національного історико-меморіального заповідника «Биківнянські могили» Інститут забезпечив проведення *державних меморіальних заходів*. У рамках заходів відбулися офіційна церемонія вшанування жертв політичних репресій за участі Президента України та інших високопосадовців, а також громадське вшанування: міжконфесійний молебень за жертвами політичних репресій, мітинг-реквієм і виступ виступ Національного хору імені Г. Г. Верьовки. Участь у заході взяли понад 1 000 мешканців і гостей Києва та Київської області.

До Дня пам'яті жертв політичних репресій Інститут спільно з Національним історико-меморіальним заповідником «Биківнянські могили» провели *інформаційну кампанію «Биківнянська трагедія: імена з безіменних могил»*, у рамках якої в мережі Інтернет та соціальних мережах були поширені інформаційні матеріали про жертв тоталітарного режиму, що знайшли спочинок у Биківнянському лісі.

21-22 червня 2018 року у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка проведена *Міжнародна наукова конференція «Великий терор 1937-1938 рр.: філософія й інструменталізація, жертви й виконавці, осмислення й історична пам'ять»*. Міжнародна конференція, що була організована Українським інститутом національної пам'яті разом із Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, Інститутом історії України НАНУ, головною редколегією науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією» була покликана розкрити низку важливих питань, зокрема механізми здійснення та регіональний вимір Великого терору; національні, релігійні та професійні групи в лещатах Великого терору; Великий терор через призму жертви, в'язня, виконавця, кати, а також образи Великого терору та комеморативні практики. Участь у конференції взяли понад 70 науковців.

8 листопада 2018 року на території Національного історико-меморіального заповідника «Биківнянські могили» відкрито

фотодокументальну виставку «Перерваний урок». Виставка, яка є спільним проектом Заповідника та Українського інституту національної пам'яті, висвітлює долі репресованих освітян України, знищених упродовж 1937 – 1939 рр. у в'язницях НКВС у Києві та похованих на території таємної спецділянки у Биківнянському лісі.

Заходи до 5-річчя Революції Гідності

Видано збірник *спогадів учасників Революції Гідності «Майдан від першої особи. Регіональний вимір. Вип. 3. Ч. 2»*. Загалом до проведення регіональних записів долучилося понад 100 осіб. Книга «Майдан від першої особи. Регіональний вимір. Вип. 3. Ч. 2» разом із першою частиною збірника є першим комплексним виданням спогадів про всі регіональні майдани. На відзначення 5-ї річниці Революції Гідності проведено презентації видання «Майдан від першої особи. Регіональний вимір. Вип. 3» у Києві (21 листопада), Херсоні (23 листопада), Харкові (29 листопада), Черкасах (7 грудня), Чернівцях (14 грудня).

Спільно із Національним меморіальним комплексом Героїв Небесної Сотні - Музеєм Революції Гідності підготовлено та проведено *мандрівний виставковий проект «МАЙДАН: простір творчості»*, який включав 74 проекти студентів-дизайнерів Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури. Проект експонувався у 3 містах України: з 14 серпня по 7 вересня в Одеському літературному музеї, з 4 жовтня по 4 листопада – в Мелітопольському краєзнавчому музеї, з 8 листопада по 8 грудня в Хмельницькому обласному художньому музеї.

На відзначення 5-ї річниці початку Революції Гідності 21 листопада 2018 року у День Гідності та Свободи організовано та проведено мистецьку акцію «Шлях Гідності», в якій взяли участь Державний академічний естрадно-симфонічний оркестр України, Національна академічна заслужена хорова капела «Думка», солісти Національної опери України.

Проведення державних заходів та заходів інформаційного характеру з відзначення інших пам'ятних днів та річниць важливих подій

До Міжнародного дня пам'яті жертв Голокосту 26 січня 2018 року Інститут спільно з Українським центром вивчення історії Голокосту та Громадським комітетом для вшанування пам'яті жертв Бабиного Яру презентував новий *методичний посібник для вчителів середніх шкіл «Бабин Яр: Пам'ять на тлі історії. Путівник для вчителя»*. Також Інститутом було проведено публічну дискусію, під час якої обговорювалося

широке коло проблем, пов'язаних з увічненням пам'яті жертв Голокосту та Бабиного Яру.

До Дня Героїв Небесної Сотні разом з Національним меморіальним комплексом Героїв Небесної Сотні – Музеєм Революції Гідності було підготовлено інформаційні матеріали, соціальну рекламу та відповідні інформаційні матеріали, які були надані Міністерству закордонних справ України та Міністерству інформаційної політики України для подальшого поширення.

Підготовлено та проведено низку меморіальних, мистецьких та інформаційних заходів з 15 по 24 лютого 2018 року, серед них: вулична інсталяція проєктів учасників міжнародного архітектурного конкурсу «Меморіал Героїв Небесної Сотні» (15 лютого), відкриття виставок «Переведи мене через майдан» за участі Президента України у Мистецькому Арсеналі (18 лютого), «Артефакти з барикад. Передача колекції» в Українському домі (18 лютого), «Майдан: Простір творчості» у Центральному будинку художника, «Спогадина полотні» за роботами Івана Пішти у виставковій галереї ТЦ «GLOBUS 2» (18 лютого), «Майдан: ландшафти пам'яті» на Майдані Незалежності (18 лютого), флешмоб «Я пам'ятаю!» (19 лютого), вечір-присвята «Відданим сотням України» в Українському домі (19 лютого), вистава київського муніципального театру «Колесо» «Ми, Майдан» (19 лютого), круглий стіл-дискусія на тему збереження, інтерпретації та презентації травматичної історії в музеях у приміщенні «Мистецького Арсеналу» (22 лютого).

75-і роковини Корюківської трагедії. Інститут долучився до підготовки та проведення заходів на вшанування пам'яті жертв наймасштабнішою та найжорстокішою каральної акції нацистів у Другій світовій війні – знищення міста Корюківка на Чернігівщині. Взято участь в організації та проведенні 23 лютого 2018 року *круглого столу «Попіл загиблих стукає в наші серця (до 75-річчя Корюківської трагедії)»* у Чернігівському національному технологічному університеті. Також взято участь в організації меморіального заходу у м. Корюківка Чернігівської області 1 березня 2018 року.

Відзначення Дня пам'яті та примирення і Дня перемоги над нацизмом у Другій світовій війні. Інститут провів роботу з відзначення вказаних пам'ятних дат у рамках виконання відповідного Плану заходів, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2018 року № 259-р. Зокрема, Інститут здійснив інформаційний супровід урочистостей на території Меморіального комплексу «Національний музей

історії України у Другій світовій війні», меморіально-мистецької акції «Перша хвилина миру» та інших.

Інститут ініціював *Всеукраїнську акцію «Мак пам'яті»*, в рамках якої поширив інформаційні та методичні матеріали про червоний мак як символ пам'яті.

Також Інститут взяв участь у створенні 14 *відеороликів «Українці в лавах об'єднаних націй перемогли агресора. Пам'ятаємо. Перемагаємо»*, які було виготовлено Міністерством інформаційної політики України та презентовано у День пам'яті і примирення 8 травня 2018 року.

Також у цей день у м. Києві біля будівлі Головоштамту відкрито *вуличну виставку «Тріумф людини. Мешканці України, які пройшли нацистські концтабори»*. Виставка створена Інститутом разом із Центром досліджень визвольного руху, Меморіальним комплексом Національний музей історії України у Другій світовій війні, Музеєм-меморіалом жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького» та Галузевим державним архівом СБУ та розповідає про 30 людських доль за дротами 11 таборів Третього Райху.

27-ма річниця незалежності України. Український інститут національної пам'яті підготував та поширив до Дня незалежності *інформаційні матеріали*, які розкривають, зокрема, значення Української революції 1917–1921 років для проголошення Україною незалежності у 1991 році.

23 серпня 2018 року Інститут у центрі Києва відкрив *вуличну виставку «Символ твоєї свободи: 100 років Державного герба України»*. Виставка створена Інститутом спільно із видавництвом «Родовід» і дає можливість простежити еволюцію державного символу від часів Русі до сьогодення. Упродовж серпня-жовтня 2018 року із виставкою ознайомилися десятки тисяч киян і гостей столиці України.

День захисника України. Під гаслом «Зустрічаємо День захисника України разом» Український інститут національної пам'яті спільно з Київським національним університетом ім. Тараса Шевченка провів у столиці 13 жовтня 2019 року *фестиваль «Історія.ЮА»*. Під час фестивалю було проведено 15 інформаційно-просвітницьких заходів, презентацій, лекцій, а також святковий концерт за участю популярних українських рок-гуртів «Тінь сонця» та «Тартак». У заході взяло участь близько 1 500 осіб.

Також у звітному році Інститутом ініційовано проведення меморіальних заходів із вшанування пам'яті жертв польсько-українського протистояння в роки Другої світової війни у населених пунктах Волинської

області. Зокрема, Волинською обласною державною адміністрацією за участі Українського інституту національної пам'яті проведені меморіальні заходи в с. Красний Сад Горохівського району Волинської області (19 квітня); в с. Гірка Полонка Луцького району Волинської області (2 червня); в с. Туличів Турійського району Волинської області (04 липня); в с. Рудка-Козинська Рожищенського району Волинської області (6 липня).

Інші заходи з популяризації історії України та подолання історичних міфів

Упродовж звітнього року Інститут продовжив *створення тематичних веб-сторінок* присвячених актуальним питанням у сфері національної пам'яті. Окрім уже згаданих вище веб-сторінок «Українська революція 1917-1921 років» та «85-ті роковини Голодомору» Інститутом створено веб-сторінку про історію Бабиного Яру.

Також у звітному році Інститут активно працював над створенням відеоматеріалів. Створено *серію відеолекцій* про події історії України ХХ століття, до якої увійшли лекції: «Українська революція 1917–1921 років. Як творилася Українська держава»; «За що боролася Українська повстанська армія?»; «Голодомор. Як злочин став можливим?». Це цикл відеолекцій розміщено на офіційному каналі Інституту у YouTube (Кількість переглядів на кінець грудня – близько 10 тисяч). Матеріал відповідає шкільній програмі. Відеоуроки мають стати поштовхом до обговорення, дискусії, започаткування нових творчих проєктів, сприяти розвитку критичного мислення. Формат – розповідь спікера, поєднана із візуалізацією за допомогою інфографік, реконструкцій, анімації, анімованих карт. Відеолекції спираються на документи, фото, хроніку, спогади учасників подій.

Крім того, у звітному році створена *серія відеороликів* для популяризації подій та постатей історії України ХХ століття. Один з відеороликів - анімаційний, присвячений 100-річчю підняття українських прапорів над Чорноморським флотом. Транслювали 9 центральних та регіональних каналів, зокрема Еспресо, Телеканал 24 , 5 канал, UA: перший. Охоплення аудиторії ролика в мережі Інтернет склало близько **200 тис.** фоловерів.

Відеоролик до 150-річчя з дня народження Людмили Старицької-Черняхівської, як соцрекламу транслювали переважно регіональні телеканали, також Еспресо, UA:перший. На офіційному сайті та фейсбук-сторінці Інституту охоплення склало понад 58 000 осіб.

Відеоролик до 90-річчя з дня народження Євгена Сверстюка транслювали Чернігівська та Волинська студії Суспільного телебачення,

луцький канал «Аверс», телеканал «Рада» та канали UA: Культура та UA: Крим.

У звітному році Інститут організував проведення двох *фестивалів «Історія.ЮА»*. 5-6 травня 2018 року фестиваль проведено у м. Запоріжжя. В рамках фестивалю було проведено більше 20 заходів, серед яких: презентації книг, дискусії, допрем'єрний показ фільму «Таємний щоденник Симона Петлюри», мистецька частина, виступ гурту «Гайдамаки». Протягом двох днів захід відвідало близько 3000 мешканців та гостей Запоріжжя.

13 жовтня 2018 року, як уже зазначено вище, фестиваль «Історія UA» проходив у Києві у рамках заходів до Дня захисника України.

19 квітня 2018 року у ДП «Кримський Дім» відбувся спільний захід Українського інституту національної пам'яті та Кримського дому – *подіумна дискусія «235 років першій анексії Криму Росією: передумови і висновки»*. У заході взяли участь близько 50 осіб.

26-27 жовтня 2018 року було організовано та проведено заходи *науково-популярного та інформаційного проекту «Українська Гельсінська Спілка у боротьбі за незалежність України (1988 – 1991 рр.)»*. До участі були запрошені представники Ветеранського Об'єднання Українська Гельсінська Спілка, дисиденти, науковці, журналісти, громадські активісти. В рамках проекту, 26 жовтня відбулася конференція «Історична роль Української Гельсінської Спілки у відновлення незалежності української держави (1988 – 1991 рр.)». Співорганізаторами конференції стала Національна академія державного управління при Президентові України (НАДУ) та Ветеранське Об'єднання Українська Гельсінська Спілка. 27 жовтня було проведено круглий стіл «Українська Гельсінська Спілка у боротьбі за незалежність України (1988 – 1991 рр.): минуле та сучасне». У Національному музеї літератури України відбулося відкриття фотодокументальної виставки «Творці української державності: до 30-річчя УГС», яка була підготовлена спільно з Музеєм шістдесятництва, вручення пам'ятних нагород від Ветеранського Об'єднання Українська Гельсінська Спілка. Завершилися урочистості концертом Тараса Компаніченка та гурту «Хорєя козацька».

21 листопада в місті Рівне було проведено *конференцію «Боротьба з російським імперіалізмом: минуле і сьогодення (до 75-річчя Антибільшовицького блоку народів)»*.

16 грудня Харківський театр «Арабески» за підтримки Українського інституту національної пам'яті показав у Дніпрі *документальну виставу-триптих «Українські катастрофи ХХ століття»*.

У звітному році Інститут продовжував роботу зі створення комплектів інформаційно-просвітницьких фотодокументальних стендів. Крім згаданих вище виставок («Український флот 1917-1921 рр.», «Україна. 1932 – 1933. Геноцид голодом» іноземними мовами, «Правда про Куропати. Факти, документи, свідчення», «Перерваний урок», «Символ твоєї свободи: 100 років Державного герба України»), Інститутом підготовлено у 2018 році ще наступні виставки – *«Донбас: перепрочитання образу»*, *«100 років сусідства: Україна і Польща»*, *«За вашу і нашу свободу. 1968-2018 рр.»*, *«УПА – відповідь нескореного народу»*. Метою створення інформаційно-просвітницьких фотодокументальних стендів *«Донбас: перепрочитання образу»* є подолання нав'язуваного російською пропагандою уявлення про Донбас як «особливого» антиукраїнського регіону. Відкриття виставки відбулося 18 вересня 2018 року в Національному музеї історії України у Києві. Крім того, виставка експонувалась у Верховній раді України (відкриття 4 грудня 2018 року), а також у м. Краматорську Донецької області (відкриття 3 грудня 2018 року). Крім цього, комплект виставки для її експонування передано у мережі вищих навчальних закладів Міністерства оборони України, у військових частинах та структурних підрозділах Збройних Сил України, а також комплект виставки для експонування у Луганській області. Здійснено додатковий друк 17 комплектів виставки для подальшої передачі обласним державним адміністраціям і подальшого експонування в регіонах України.

Інститутом підготовлено фотодокументальну виставку *«100 років сусідства: Україна і Польща»*. Виставка складається із 20-ти банерів, присвячених ключовим етапам українсько-польських відносин - починаючи від Першої світової війни і до сьогодення. Виставка була відкрита 1 листопада 2018 року у Києві біля Головоштамту за участю Віце-прем'єр-міністра України Павла Розенка.

Також у звітному році була здійснена верстка інформаційно-просвітницьких стендів *«Українська друга світова»* англійською мовою.

Крім того, Інститут у підготовці тематичної виставки до 50-річчя введення військ Варшавського договору до Чехословаччини і придушення «Празької весни» з назвою *«За вашу і нашу свободу. 1968-2018 рр.»*, яка була створена спільно із Посольством Республіки Чехія в Україні та ГДА СБУ. Змістовне наповнення виставки відображає спротив жителів країн Східного блоку, і зокрема українців, окупації Чехословаччини у 1968 році. Відкриття

виставки відбулося 13 вересня 2018 року на Майдані Незалежності за участі першого заступника Голови Сенату Парламенту Чеської Республіки Мілуше Горської, першого заступника голови Верховної Ради України Ірини Геращенко, дипломатичного корпусу Чеської Республіки, українських політиків та громадськості. Виставка також експонувалась у Львові, Дніпрі й Харкові.

Також Інститутом організовано експонування впродовж березня 2018 року в областях України фотодокументальних стендів *«УПА – відповідь нескореного народу»*.

У звітному році співробітники Інституту з метою популяризації української історії читали лекції для різних категорій населення - військовослужбовців, держслужбовців, молодіжних організацій тощо. Зокрема, Інститут у координації з Головним управлінням морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України з ініціативи освітньої платформи «Експертний корпус», провів *серію лекцій з історії ХХ століття для військовослужбовців* із залученням провідних фахівців у тематиці. Тематика лекцій зосереджувалася переважно на історії Української революції 1917-1921 років, з акцентом на мілітарний напрямок: становлення українського війська, визначні операції та командирів Армії УНР.

Також співробітниками Інституту впродовж серпня – вересня 2018 р. проведено три лекції для офіцерів оперативного командування «Північ» у м. Чернігові із передачею інформаційних матеріалів Інституту військовим частинам оперативного командування для використання у роботі.

Крім військовослужбовців співробітники Інституту читали лекції для державних службовців. Зокрема 22 січня 2018 року прочитано лекцію до Дня Соборності України в рамках дня інформування для державних службовців Печерської районної в місті Києві держадміністрації. 5 лютого 2018 року прочитано лекцію «До 75-х роковин Корюківської трагедії» державним службовцям в Чернігівському центрі перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій.

Також впродовж року було прочитано низку лекцій для молодіжних аудиторій. 8 лютого 2018 року проведено лекцію на тему «Герої не вмирають» для відвідувачів районної бібліотеки імені П. Усенка для дітей м. Києва, прочитано лекцію «Жінки в УПА» для студентів Луцького педагогічного коледжу, лекцію «Норильське повстання. 65 років тому» для студентів історичного факультету Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, лекцію для молоді «Польсько-український

конфлікт на Волині: минуле і сучасність» в Ковельському міському центрі національно-патріотичного виховання молоді.

Наукове, методичне та організаційне забезпечення політики національної пам'яті

Українським інститутом національної пам'яті у звітному році здійснювалося *узагальнення інформації центральних та місцевих органів влади та інформування Кабінету Міністрів України й Адміністрації Президента України* про стан виконання:

Плану заходів на 2017-2018 роки у зв'язку з 85-ми роковинами Голодомору 1932-1933 років в Україні, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 № 550-р (щоквартальне інформування);

Плану заходів з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917-1921 років та вшанування пам'яті її учасників на період до 2021 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2016 № 777-р (піврічне інформування);

Плану заходів із вшанування подвигу учасників Революції Гідності та увічнення пам'яті Героїв Небесної Сотні на період до 2020 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2017 року №574-р.

Інститут впродовж року готував методичні, інформаційні та аналітичні матеріали, що направлялись Адміністрації Президента України, Міністерству закордонних справ, Міністерству освіти і науки, Міністерству культури, обласним державним адміністраціям. Також Міністерству освіти і науки, Міністерству культури надіслано розроблені Інститутом візуальні матеріали до 100-річчя Національної академії наук України та розвитку освіти часів Української революції.

У 2018 році Інститут розпочав реалізацію масштабного *науково-пошукового проекту «Українські жертви українсько-польського конфлікту у роки Другої світової війни» (опрацювання матеріалів українських архівів)*. За звітний період проаналізовано джерельний потенціал фондів ЦДАВО, ЦДАГО, державних архівів Вінницької, Волинської, Івано-Франківської, Львівської, Рівненської, Тернопільської областей з проблеми польсько-українського конфлікту у 1939 – 1947 рр. Опрацьовано 400 фондів, з яких 257 фондів потенційно містять інформацію про конфлікт. Загальна кількість справ, які необхідно переглянути становить 3 043 одиниць зберігання. Розпочато дослідження справ для виявлення даних про жертви українсько-польського конфлікту в роки Другої світової війни у ЦДАВО,

ЦДАГО та ДАВО. Виявлені дані вносяться до бази даних до інтерактивної веб-карти. На кінець 2018 року заповнено 1 518 електронних анкет бази даних.

З метою всебічного вивчення історії українського державотворення, етапів боротьби за відновлення державності, формування державної політики у сфері відновлення і збереження національної пам'яті Інститутом у звітному році організовано та/чи підтримано проведення низки наукових конференцій, семінарів. Крім згаданих вище, у звітному році Інститут забезпечив підготовку і проведення: *науково-практичної конференції «Міський символічний простір та історична пам'ять: (де)конструкція міфів»*, присвяченої проблемам збереження національної пам'яті та подоланню історичних міфів у міському просторі. Конференція відбулась 9 жовтня 2018 року у м. Харкові, у ній взяли участь близько 60 осіб; *науково-практичного семінару для студентів «Відкриті архіви для молодих науковців»*, який відбувся 21 листопада у Києві; участь взяли близько 30 молодих дослідників з різних регіонів України.

Крім того, Інститут підтримав та взяв участь у проведенні Міжнародної науково-практичної конференції «Суспільно-історична та політико-правова оцінка тотального виселення українців з етнічних земель Лемківщини, Надсяння, Холмщини, Любачівщини, Західної Бойківщини у 1944 – 1951 роках», котра проходила у Львові 6 – 8 вересня 2018 року.

Інститут продовжує співпрацю з Міністерством освіти і науки України щодо вдосконалення змісту історичної освіти та патріотичного виховання молоді. У звітному році Інститут брав участь у розробленні програм зовнішнього незалежного оцінювання. У рамках підготовки програми ЗНО з історії відбулися п'ять нарад в МОН, розроблено проект програми. Він пройшов громадське обговорення. Документ затверджено наказом МОН України № 696 від 26 червня 2018 року. Також Інститутом здійснено інформаційно-методичний супровід оцінювання проектів підручників (електронних версій) курсів «Історія України» та «Історія: Україна і світ» для 10 класу. Підготовлені висновки, які були враховані конкурсною комісією.

Інститут у партнерстві з Українським державним центром національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді, Науково-дослідним інститутом українознавства, Міжнародною благодійною установою «Центр національного відродження» організував та провів 30 листопада – 1 грудня 2018 року *Четвертий Форум патріотичних справ «Ми – Українці!»*. У заході взяли участь понад 150 учасників з усієї України. Це були представники управлінь і відділів освіти, обласних центрів позашкільної освіти та роботи із обдарованою молоддю, центрів туризму і

краєзнавства учнівської молоді, інститутів післядипломної педагогічної освіти, вчителі історії, «Захисту України» та інші.

Організовано і проведено два навчальні триденні *семінари «Історія України ХХ століття: виховний потенціал історичної правди»* для керівників гуртків історико-краєзнавчого напрямку: в Одесі 25–27 вересня 2018 року (для Одеської, Миколаївської та Херсонської областей) та Запоріжжі (для Запорізької, Донецької та Дніпропетровської областей). Участь у заходах взяли понад 130 учасників – керівників гуртків історико-краєзнавчого напрямку.

Забезпечено організацію та проведення *4 семінарів-практикумів для освітян щодо використання методичного посібника «Бабин Яр – пам'ять на тлі історії»*. Участь у семінарах взяли близько 100 учасників: вчителі шкіл та професійно-технічних училищ Київської, Луганської, Полтавської, Хмельницької, Херсонської областей, музейники, журналісти, викладачі вишів з Чернігова, Ніжина, архівісти, представники громадських організацій, методисти науково-методичних центрів районних в місті Києві державних адміністрацій та голови районних методичних об'єднань вчителів історії. Учасникам було надано підручники (методичний посібник) «Бабин Яр – пам'ять на тлі історії», запропоновано розробки уроків складної історії із застосуванням інтерактивних технологій та нових методик на основі однойменної віртуальної виставки та документального фільму «Бабин Яр: у пошуках пам'яті». Учасники детально обговорили методики викладання складної історії, форми та методи роботи.

Створено інтерактивний *методичний посібник «Бабин Яр: пам'ять на тлі історії»* (<http://mby.uinp.gov.ua/yak-pobachiti-misczva-pamyati/>), який містить рекомендації для вчителів та методичні розробки уроків щодо вивчення теми Бабиного Яру у школах. Інтерактивний посібник створено на основі матеріалів однойменного виставкового проекту. Розробляли методичні рекомендації висококваліфіковані вчителі історії та методисти.

Крім того, співробітники Інституту впродовж року робили доповіді та презентації у низці навчально-методичних семінарів, зокрема, на семінарі-практикумі «Державницька спрямованість військово-історичних музеїв» Київського центру дитячо-юнацького туризму, краєзнавства та військово-патріотичного виховання (2 лютого 2018 року); у Весняній толоці позашкільників у м. Сєверодонецьк Луганської області (11-13 квітня 2018 року); у Всеукраїнському семінарі-практикумі «Актуальні питання виховання дітей та молоді засобами краєзнавства і музейної роботи» для завідувачів відділами краєзнавства обласних і київського міського центрів

туризму і краєзнавства учнівської молоді, станцій юних туристів, що проходив у Богуславі (23 квітня 2018 року).

Заходи з недопущення використання символів тоталітарних режимів в Україні

Співробітниками Інституту впродовж звітнього року на постійній основі здійснювався моніторинг, збір, аналіз та використання інформації, методичний супровід перейменування об'єктів топоніміки, юридичних осіб та демонтажу пам'ятників, пам'ятних знаків на виконання Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки».

Проводився постійний моніторинг офіційних сайтів центральних органів виконавчої влади, їх регіональних органів щодо відповідності розміщених історичних та інших матеріалів чинному законодавству та політиці національної пам'яті. Також здійснювався постійний моніторинг у відкритих джерелах інформації повідомлень про невиконання окремими органами місцевого самоврядування законодавства про заборону використання символіки комуністичного тоталітарного режиму.

Зокрема, упродовж 2018 року Інститутом:

- здійснено моніторинг інформації, розміщеної на офіційних інтернет-сторінках окремих центральних органів виконавчої влади. За результатами проведеного моніторингу офіційних сайтів обласних управлінь Міністерства внутрішніх справ України, у ході якого виявлено інформацію, що містить пропаганду тоталітарного режиму та не відповідає політиці національної пам'яті, Інститутом скеровано листи до 12 обласних управлінь МВС. За результатами розгляду управліннями усунуто недоліки. За результатами проведеного моніторингу офіційних веб-сайтів обласних прокуратур та Генеральної прокуратури України, Генеральному прокурору України Ю. Луценку скеровано листа щодо необхідності приведення інформації офіційних веб-сайтів 11 прокуратур у відповідність до вимог Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їх символіки» та політики національної пам'яті. За результатами розгляду звернення, інформацію на офіційних веб-сайтах приведено у відповідність до законодавства;

- здійснено моніторинг інформації, розміщеної на офіційних інтернет-сторінках обласних державних адміністрацій. За результатами проведеного моніторингу, інформації, що не відповідає вимогам Закону України «Про

засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їх символіки», не виявлено;

- здійснено моніторинг щодо недопущення пропаганди тоталітаризму у публічному просторі. За результатами проведеного моніторингу Інститутом скеровано звернення до 55 органів місцевого самоврядування щодо необхідності перейменування 42 об'єктів топоніміки та демонтажу 77 пам'ятників, пам'ятних знаків, написів та зображень, що містять символіку комуністичного тоталітарного режиму. За отриманою інформацією, на виконання рекомендацій Інституту 11 органами місцевого самоврядування станом на грудень 2018 року здійснено перейменування 12 об'єктів топоніміки та проведено демонтаж 7 пам'ятників, пам'ятних знаків, зображень, що містять символіку комуністичного тоталітарного режиму. Також Інститутом скеровано звернення до правоохоронних органів (ГПУ, НПУ, СБУ) щодо вжиття заходів у межах компетенції стосовно систематичного невиконання 12-ма органами місцевого самоврядування вимог законодавства щодо усунення з публічного простору символів комуністичного тоталітарного режиму, зокрема, 16 пам'ятників, пам'ятних знаків, зображень, 8 об'єктів топоніміки населених пунктів, а також щодо недопущення використання символіки комуністичного тоталітарного режиму під час масових заходів (щодо використання т. зв. «прапора перемоги» у м. Кривий Ріг та м. Житомир);

- за результатами розгляду звернень до Інституту правоохоронними органами внесено відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань за фактом невиконання посадовими особами Коростенської міської ради Житомирської області на території м. Коростень вимог Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їх символіки», а також відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань за фактом пропаганди символіки комуністичного тоталітарного режиму на території м. Новгород-Сіверський Чернігівської області за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 436¹ Кримінального кодексу України;

- Інститут звернувся до ПАТ «Укрзалізниця» щодо необхідності проведення демонтажу 3 пам'ятних знаків і зображень; до 3 юридичних осіб щодо необхідності проведення демонтажу 5 пам'ятників; до Міністерства юстиції України та Міністерства аграрної політики України щодо необхідності приведення у відповідність до чинного законодавства найменувань 4 юридичних осіб; до ДК «Укроборонпром» щодо приведення у

відповідність до чинного законодавства найменування ДАХК «Артем». За результатами розгляду звернень до Інституту, 3 юридичними особами проведено демонтаж 5 пам'ятників, пам'ятних знаків, зображень, 1 юридичною особою розроблено проектно-кошторисну документацію для демонтажу герба УРСР.

Крім того, направлено пропозиції Верховній Раді України щодо перейменування Дніпропетровської та Кіровоградської областей, а також стосовно необхідності перейменування 9 населених пунктів, назви яких пов'язані з особами, причетними до встановлення радянської влади в окремих адміністративно-територіальних одиницях України та діяльністю комуністичної партії і також підлягають перейменуванню Верховною Радою України. Станом на кінець року погоджено Комітетом ВРУ перейменування двох населених пунктів та зареєстровано відповідно 2 проекти постанов Верховної Ради України: № 9206 про перейменування села Рябухине Нововодолазького району Харківської області на село Гуляй Поле (повернення історичної назви); № 9207 про перейменування села Мелихівка Нововодолазького району Харківської області на село Миколаївка.

Постановою ВРУ від 20 листопада 2018 року № 4906 Кіровоградський район Кіровоградської області перейменовано на Кропивницький район.

Постійно надаються роз'яснення вищим навчальним закладам Міністерства оборони України, військовим частинам та структурним підрозділам Збройних Сил України щодо усунення символіки комуністичного тоталітарного режиму відповідно до чинного законодавства, а також рекомендації щодо доцільності усунення символіки, пов'язаної з «героїчним пантеоном» Російської імперії та Російської Федерації, визнаної ВРУ країною-агресором.

Інститутом було оперативно відреаговано на поширення інформації щодо запровадження відомою компанією ADIDAS серії спортивного одягу із зображенням державного герба Радянського Союзу та напису USSR до Чемпіонату світу з футболу. Український інститут національної пам'яті звернувся з листом до дочірнього підприємства «ADIDAS-Україна» і нагадав про відповідальність за поширення в Україні продукції з використанням заборонених символів комуністичного тоталітарного режиму. Звернення до керівництва компанії Інститутом було поширено на офіційному сайті. Також в ЗМІ було направлено роз'яснення щодо закону про заборону комуністичної символіки на території України. Інститутом було також повідомлено, що у випадку виявлення фактів поширення (реалізації) подібних товарів (продукції) компанії «ADIDAS» на території України Інститут буде змушений звертатися до правоохоронних органів щодо притягнення до

відповідальності винних осіб у встановленому порядку. Завдяки оперативній реакції громадськості компанія вимушена була зняти серію одягу з виробництва і не поширювати її на території України.

Забезпечення роботи щодо проведення обліку місць пам'яті та пошуку місць поховань жертв Голодомору 1932-1933 років, масового голоду 1921-1923, 1946-1947 років та політичних репресій, воєн, борців за незалежність України у ХХ столітті.

З метою виявлення необлікованих поховань жертв Голодомору 1932-1933 років, масового голоду 1921-1923, 1946-1947 років та політичних репресій, воєн, борців за незалежність України у ХХ столітті проведено опрацювання історичних матеріалів щодо 22 локацій у 10 областях. За його результатами було визначено 4 локації для проведення пошукових робіт у 2018 році.

На всіх обраних локаціях проведені пошукові роботи та виявлені поховання. На трьох локаціях здійснено їх ексгумацію. У м. Шумськ виявлено 14 останків вояків УПА; в м. Ланівці знайдено останки 41 вояка армії УНР; у с. Великі Зозулинці Красилівського району Хмельницької області знайдено останки 26 вояків армії УНР; у с. Шпирни Великобагачанського району Полтавської обл. виявлено масове поховання жертв Голодомору 1932-1933 рр. на старому сільському кладовищі.

Проведено урочисті перепоховання віднайдених останків борців за незалежність України: 28 вересня перепоховано останки вояків армії УНР у с. Кукавка Могилів-Подільському районі Вінницької області; 5 жовтня 2018 року перепоховано останки вояків армії УНР у м. Ланівці Тернопільської області; 11 грудня 2018 року перепоховано останки вояків армії УНР в с. Великі Зозулинці Красилівського району Хмельницької області.

Віднайдені останки вояків УПА з масового поховання у Шумську перебувають на експертизі. Останки жертв Голодомору 1932-1933 рр. на старому сільському кладовищі с. Шпирни не ексгумувались.

Інститут продовжує узагальнення інформації про *загиблих в ході проведення АТО/ООС захисників України*. Узагальнено дані про 4138 загиблих (померлих) військовослужбовців.

Також триває *облік секторів військових поховань* на кладовищах в населених пунктах України. Станом на кінець грудня 2018 року в Україні було створено 505 секторів військових поховань, на яких поховано 1 568 загиблих (померлих) осіб, які брали участь у захисті України під час проведення антитерористичної операції.

Продовжується робота щодо *збереження місць пам'яті Українського народу поза межами України*. Станом на кінець року до переліку поховань українців за кордоном, який формує Інститут, внесені відомості про 525 поховань (як осібних, так і збірних), які розміщені на території 35 держав. Зокрема, повністю опрацьовано всі джерела про поховання української еміграції на території Чеської Республіки, верифікацію зібраної інформації здійснено з представниками української громади в Чехії та українським духовенством.

24-26 травня 2018 року представники Інституту брали участь в роботі спостережної делегації під час пошукових робіт в с. Грушовичі Перемиського воєводства Польщі на місці знищеного пам'ятника воякам УПА. За результатами підготовлений висновок щодо проведення розкопок на місці знищеного пам'ятника воякам УПА у с. Грушовичі (Республіка Польща), а також проведено аналіз археологічного та антропологічного висновків Бюро пошуку та ідентифікації Інституту національної пам'яті Польщі, які були надіслані Голові Державної міжвідомчої комісії у справах увічнення пам'яті учасників антитерористичної операції, жертв війни та політичних репресій та Міністерству закордонних справ України. 1 червня 2018 року проведена прес-конференція “Хто похований під зруйнованим пам'ятником воякам УПА у Грушовичах?”. Під час заходу громадськості були представлені попередні висновки щодо результатів розкопок.

Упродовж 2018 року оновлювалися дані щодо переліку пам'ятників та пам'ятних знаків, присвячених історії польського народу у ХХ ст., які встановлені на території України. До переліку внесена інформація про 231 об'єкти. Також постійно оновлюються дані у переліку українських пам'ятників та пам'ятних знаків, що встановлені на території Республіки Польща на честь українців – жертв воєн та політичних репресій. До переліку внесено 92 об'єктів.

Сприяння музеям у питаннях відновлення і збереження національної пам'яті

У звітному році Інститут продовжував налагоджувати співпрацю із музейними установами у питаннях відновлення і збереження національної пам'яті.

22 лютого 2018 року у приміщенні Малої галереї Мистецького арсеналу проведено *круглий стіл-дискусію* на тему збереження, інтерпретації та презентації травматичної історії в музеях за участю Елейн Гуріан (експертки - музеєзнавиці з США). Слухачами стали 40 музейників із різних установ міста Києва.

Проведено *два семінари* для працівників музеїв пам'яті «Значущі музеї у пошуках місця в конфліктній історії». Перший із них проходив у м. Дніпро 24-25 квітня 2018 року, а другий - проведений у м. Києві 02 травня 2018 року. У семінарах взяли участь працівники більше ніж 10 музеїв, що працюють зі складною пам'яттю.

Також Інститутом у партнерстві з Українським центром розвитку музейної справи, Goethe-Institut та Міністерством закордонних справ Німеччини організовано та проведено *тренінгову програму «Культ чи культура - 2»* для музейних працівників Дніпропетровської, Кіровоградської, Миколаївської, Херсонської та Одеської областей, в межах якої у Дніпрі та Києві музейники пройшли школу підвищення музейних компетенцій у навчальній та практичній площинах. Під час 5-денної теоретичної сесії учасники тренінгу спільно із провідними українськими та німецькими фахівцями досліджували феномен сучасного музею, його місце та роль у суспільстві як інституції пам'яті, потенціал до розвитку та налагодження ефективної взаємодії з громадою. Учасниками тренінгу було розроблено 13 музейних проєктів, 5 з яких було втілено в життя. В межах одного із проєктів було організовано круглий стіл «Радянське минуле в музеї. Переосмислення».

Упродовж року Інститутом разом Музеєм Ханенків, Національним художнім музеєм України та Українським комітетом Міжнародної ради музеїв (ICOM) проведено 6 засідань Музейного клубу. Під час зустрічей відбувається обмін досвідом, предметне обговорення ключових питань розвитку музейної справи, засадничих підходів, кращих українських та світових практик, спільний пошук рішень, що уможлиблюють розвиток музеїв і музейних фахівців в українських реаліях.

Інститутом було надано консультації та методичну допомогу у питаннях відновлення і збереження національної пам'яті в музейному просторі. Найактивнішу взаємодію налагоджено із Музеєм міста Кам'янське, ініційовано робоче обговорення проєкту із спеціалістами, узагальнено ключові питання для опитування учасників проєкту щодо міфів радянської епохи. Взято участь у круглому столі «Радянська спадщина в музеї: переосмислення» (м. Кам'янське, 2-3 листопада 2018 року), надіслано пропозиції щодо необхідності у заміні радянської спадщини в музеях.

Інститут також брав участь (дистанційно) у робочих групах з оновлення зали № 7 та діорами «Битва за Дніпро» у Дніпропетровському історичному музеї ім. Д. Яворницького та зі створення нової сучасної експозиції Луганського обласного краєзнавчого музею, евакуйованого у грудні 2014 році до м. Старобільськ Луганської області.

19 липня 2018 року взято участь у робочій зустрічі з побудови Музею депортацій українців на базі пересильного табору в смт. Брошнів-Осада Івано-Франківської області участь з доповіддю-презентацією «Сучасний світовий досвід музеєфікації злочинів тоталітаризму». Розроблено проект Концепції Музею депортацій українців.

Протягом року надавалися консультації та допомога у підборі постатей, матеріалів для створення Музею-галереї становлення української нації, що представляє історію українського народу у 110-ти 3D-фігурах видатних українців, діорамах, мапах, картинах, починаючи від розбудови Київської Русі і до сьогодення.

Зібрання усних свідчень

Продовжувалась реалізація *проекту «Майдан: усна історія»*. Записано 16 спогадів родичів Героїв Небесної Сотні. У рамках реалізації проекту «Майдан: усна історія» видано збірник спогадів учасників Революції Гідності «Майдан від першої особи. Регіональний вимір. Вип. 3. Ч. 2». Разом до проведення регіональних записів долучилося понад 100 осіб. Загалом станом на кінець грудня 2018 року в рамках проекту записано понад 1250 спогадів, у тому числі 35 спогадів близьких та родичів Героїв Небесної Сотні.

У рамках реалізації *проекту «Усна історія АТО»*, у результаті перемовин із Синодальним управлінням військового духовенства УПЦ КП про запис спогадів капеланів-учасників АТО, з подальшим виданням книги, розпочато записи капеланів, що служили в АТО. Упродовж року записано 30 спогадів капеланів різних конфесій. Загалом станом на кінець грудня 2018 року у рамках проекту "Усна історія АТО" записано 55 спогадів.

Спільно із Запорізьким національним університетом та Запорізькою обласною державною адміністрацією видано збірник спогадів про події АТО: *«Усна історія російсько-української війни (2014-2018 роки). Вип. 4.»*.

Також у рамках проекту видано книгу про жінок на війні *«Дівчата зрізають коси»*, яка містить спогади 25 жінок-військових, які брали участь в російсько-українській війні у складі Збройних сил України та добровольчих підрозділів. Книгу презентовано 11 грудня 2018 року в Національному музеї літератури України.

Налагоджено роботу системної програми для упорядкування усних свідчень, та завантажено 60 тестових файлів. Прийнято на зберігання до Інституту 20 усних свідчень. Визначено відомості, що вносяться до електронних таблиць при проведенні обліку усних свідчень, що приймаються на зберігання до Інституту.

Співпраця із засобами масової інформації

З метою проведення інформаційної роботи з популяризації історії України ХХ століття та захисту інформаційного простору від пропаганди та історичних міфів, фейків Український інститут національної пам'яті постійно здійснює підготовку та поширення інформаційних і методичних матеріалів для засобів масової інформації щодо важливих сторінок української історії. 2018 року було підготовлено та поширено засобам масової інформації 496 матеріалів, у тому числі було надіслано 163 прес-анонси, 176 пост-релізи, 71 інформаційних повідомлення, 53 новини, 24 коментарі, 3 статті, 4 некрологи, 2 прес-релізи та інших інформаційних матеріалів.

У звітному році поширено 8 інфографік, з яких 6 було розроблено цього річ. Зокрема до 29 січня 2018 року поширено інфографіку «До Дня пам'яті Героїв Крут»; у квітні «До 100-річчя з часу звільнення Донбасу і Криму від більшовиків»; в травні «До 100-річчя створення морської піхоти України»; у грудні «По реабілітації жертв комуністичного режиму», 29 грудня 2018 року поширено інфографіки щодо створення та особливостей процесу відбору членів регіональних комісій з реабілітації “Структура регіональної комісії з реабілітації”, “Створення регіональної комісії з реабілітації” та “Добір кандидатів від громадськості до регіональних комісій з реабілітації”.

Співробітники Інституту упродовж звітнього року брали участь у теле- та радіопередачах, надали понад 1 000 інтерв'ю та коментарів. Це вдвічі більше порівняно з минулим роком. Окрім того, ефективним методом популяризаційної, інформаційної роботи стали спец проекти із залученням провідних всеукраїнських та світових ЗМІ. Зокрема у 2018 році було реалізовано проект “10 міфів про початок Другої світової” – спільний інформаційний проект видання «Новое время», Українського інституту національної пам'яті, Центру досліджень визвольного руху та Видавництва КСД, мета якого - спростувати міфи щодо перших років Другої світової війни. У рамках проекту публікувалися інформаційні матеріали, перегляд яких склав понад 100 000.

Важливим інформаційним ресурсом Інституту є *офіційний сайт*. Упродовж січня-грудня 2018 року на сайті було оприлюднено 950 повідомлень та статей. У середньому на сайті щодня публікується 3-5 нових матеріалів. За звітний рік сайт відвідало 409 000 користувачів. Кількість переглянутих сторінок 119 639.

Також Інститутом розроблено і ведуться додаткові тематичні проекти: «Українська революція 1917-1921 років» - веб-сторінка, що є продовженням

інформаційної кампанії, зібрані основні відомості про етапи Революції, видатних діячів, тогочасні фото, документи, спецпроекти медійних партнерів та проекти Українського інституту національної пам'яті; «Українська Друга світова» - веб-сторінка про український вимір Другої світової; «85-і роковини Голодомору» - веб-сторінка, на якій розміщувалася інформація про заходи в Україні та інших країнах світу, приурочених до 85-х роковин Голодомору.

Інформаційна робота в соціальних мережах. Офіційна сторінка Інституту в Фейсбук була створена 24 червня 2014 року. Сторінка оновлюється щодня. Кількість уподобань сторінки зросла до 45 754 підписників порівняно з 35 664 у 2017 році. Український інститут національної пам'яті в липні 2018 року пройшов верифікацію своєї офіційної сторінки в соціальній мережі Facebook.

Також Інститут веде сторінку у соціальній мережі Twitter. Сторінка оновлюється щодня. Кількість уподобань сторінки зросла до 3 312 читачів у 2018 році з 2 351 читачів у 2017 році. Приріст уподобань сторінки зріс на 961 особу.

Відеоролики, зняті за участі Українського інституту національної пам'яті, відеозаписи дискусій, прес-конференцій оприлюднюються на YouTube-каналі Ukrainian Institute of National Remembrance. На канал підписано 2 157 осіб (в порівнянні з 1 355 особами 2017 року). Кількість переглядів каналу склали 1 002 783.

Видавничі проекти

У звітному році Інститутом видано 22 книги, брошури та інші інформаційно-просвітницькі матеріали загальним тиражем майже 41 тисяча примірників. Серед них вперше *аудіо-альбом "Пісні Української революції"*. Комплект альбому включає два диски та інформаційний буклет. Тираж 800 комплектів. Альбом презентовано у січні 2019 року в рамках заходів до 100-річчя Акту Злуки.

Інформаційно-просвітницькі матеріали про діяльність ОУН та УПА у формі *настільної гри «УПА: відповідь нескореного народу»*. Тираж гри склав 1 тисячу примірників. Її було презентовано 13 жовтня в рамках фестивалю «Історія.ЮА».

Ще одним новим проектом Інституту стало підготовка та видання *арт-плакатів «Військова еліта Української революції 1917-1921 років»*. Виготовлено 3 тисячі комплектів популяризаційних плакатів про 12 українських визначних військових діячів. Проект презентовано 13 жовтня в рамках фестивалю «Історія.ЮА».

На основі арт-плакатів також підготовлено та видруковано тематичний настінний календар на 2019 рік тиражем 3 тисячі примірників.

У звітному році Інститутом видано низку науково-популярних книг та збірників спогадів. Серед них:

збірник спогадів учасників Революції Гідності «Майдан від першої особи. Регіональний вимір. Вип. 3. Ч. 2», тиражем 2 тисячі примірників; збірник було презентовано впродовж листопада–грудня 2018 року в Києві, Херсоні, Харкові, Черкасах, Чернівцях, Луцьку;

збірник спогадів про події АТО: «Усна історія російсько-української війни (2014-2018 роки). Вип. 4.», тиражем 2 тисячі 750 примірників. Книгу було презентовано в Києві та Запоріжжі;

книгу «Дівчата зрізають коси», яка містить спогади 25 жінок-військових. тираж – 2 тисячі примірників. Книгу було презентовано 11 грудня 2018 року у м. Києві;

книгу Василя Овсієнка «Світло людей. Мемуари та публіцистика» тиражем 1 тисяча примірників; книгу презентовано в рамках Книжкового арсеналу у м. Києві;

книгу Сергія Громенка «Забута перемога. Кримська операція Петра Болбочана 1918 року». Тиражем 1 тисяча примірників. Проведено її презентації у Києві та Херсоні.

збірка «Люди сірої зони». Свідки Російської анексії Криму» загальним тиражем 3 тисячі примірників. Презентації збірника проведені у Києві, Дніпрі, Луцьку, Херсоні;

друге доповнене видання книги «Людяність у нелюдяний час» тиражем 2 тисячі примірників; книгу було презентовано в Українському кризовому медіа-центрі 19 листопада 2018 року;

книга «Репресовані» щоденники: Голодомор 1932-1933 років в Україні» тиражем 1 тисяча примірників;

каталог мандрівного виставкового проекту "Майдан-простір творчості" тиражем 2 тисячі примірників;

методичний посібник «Бабин Яр – пам'ять на тлі історії» тиражем 2 тисячі примірників;

книга «Війна і Міф» англійською мовою тиражем 3 тисячі примірників; брошура-каталог до інформаційно-просвітницьких стендів «Донбас: перепрочитання образу» тиражем 3 тисячі примірників;

видання «Репресовані урядовці Української Народної Республіки» тиражем 1 тисяча примірників.

Також було надруковано додаткові тиражі деяких видань Інституту попередніх років, щодо яких до Інституту надходять численні запити.

Зокрема, книги «Майдан від першої особи. 45 історій Революції гідності» та «Майдан від першої особи. Мистецтво на барикадах» випуск 2 (тиражем 1 тисяча примірників кожна), Книга-каталог «Спротив геноциду» (тираж 2 тисячі) та навчально-методичне видання «Збірка методичних рекомендацій до відзначення пам'ятних дат у загальноосвітніх навчальних закладах» (тираж 1 тисяча 500 примірників), а також інформаційно-просвітницькі матеріали – настільна дитяча гра за мотивами подій та місць Української революції 1917-1921 років (тираж 1 тисяча примірників).

Водночас проводилась систематична робота з поширення друкованої продукції Інституту. Протягом року було належним чином оформлено та надіслано близько 600 відправлень. Загалом поширено майже 17 тисяч 500 примірників різних видань.

Координація діяльності Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні - Музею Революції Гідності

Протягом звітнього року забезпечено розвиток, спрямування та координацію роботи Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні - Музею Революції Гідності. Було надано методичну та консультаційну допомогу, опрацьовано документи щодо затвердження змін до організаційної структури, штатного розпису, оренди приміщень, передачі об'єктів комунальної власності у державну, а також відряджень, відпусток та премій керівництву Музею.

Протягом звітнього року облаштовано орендоване офісне приміщення на Лаврській, 9, корп. 20: встановлено меблі, офісне обладнання, пожежну та охоронну сигналізацію, кондиціонування тощо. Укладено договір про оренду комунального майна - приміщень у будинку №16 по вул.Липській (222,4кв.м). Укладено договір на безоплатне зберігання державного майна з Музеєм історії України у Другій світовій війні. Відкрито інформаційно-виставковий центр Музею у реконструйованому Будинку Профспілок.

Музеєм у звітньому році отримано в постійне користування земельні ділянки за адресою: вул. Алея Героїв Небесної Сотні, 3, 4, 5, де заплановано будівництво Музею Революції Гідності та Меморіалу Героїв Небесної Сотні.

Здійснюються заходи для будівництва Меморіалу та Музею: за результатами міжнародного конкурсу визначено проекти-переможці, розроблено проектно-кошторисну документацію Меморіалу, отримано позитивний висновок від ДП «Укрдержбудекспертизи», визначено генерального підрядника та розпочато підготовчі роботи до будівництва Меморіалу; тривають переговори щодо укладання договору на розробку проектно-кошторисної документації Музею.

Діяльність Музею здійснювалася згідно із Планом розвитку та річним планом роботи.

Міжнародне співробітництво

Інститут продовжує розширювати зв'язки з партнерами за межами держави для врахування європейського досвіду з формування та реалізації державної політики у сфері національної пам'яті, а також з метою поширення інформації про українське минуле та популяризацію України у світі.

Від 2014 року Український інститут національної пам'яті є членом Європейської платформи пам'яті та сумління, що об'єднує урядові та громадські інституції європейських країн, що працюють у сфері подолання спадщини тоталітаризму. Наразі до мережі входить понад 50 організацій із 13-ти країн Європейського Союзу, Молдови, України, Ісландії, Албанії, США, Канади.

З 2016 року Аліна Шпак, Перший заступник Голови Українського Інституту національної пам'яті, відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 960-р представляє Україну в Опікунській раді Німецького федерального фонду «Пам'ять, відповідальність і майбутнє». Фонд «Пам'ять, відповідальність і майбутнє» покликаний сприяти міжнародним проектам, які спрямовані на посилення партнерської співпраці між Німеччиною та країнами, які в значній мірі постраждали від наслідків націонал-соціалізму. У звітному році А. Шпак взяла участь у засіданні Опікунської ради Німецького федерального фонду «Пам'ять, відповідальність і майбутнє» 20-22 червня 2018 року у місті Прага, Чеська Республіка.

На запрошення організацій закордонних українців співробітники Інституту взяли участь у заходах з відзначення 100-річчя незалежності України та Дня Соборності у м. Чикаго, США, (25-31 січня 2018 року) та у м. Відень, Австрія (20-21 січня 2018 року). У рамках візитів були зроблені доповіді щодо реалізації в Україні державної політики у сфері відновлення і збереження національної пам'яті.

У той же час, у звітному році була призупинена робота Українсько-польського форуму істориків у зв'язку з ухваленням нового закону про Інститут національної пам'яті в Польщі, яким передбачено зокрема кримінальну відповідальність за заперечення «злочинів українських націоналістів 1925-1950 рр.». Ухвалений закон суттєво звужує простір для дискусій та діалогу. У зв'язку із цим Український інститут національної пам'яті виступив з ініціативою організації засідань Українсько-польського форуму істориків на території України. Натомість польська сторона

запропонувала у звітному році обмежитись публікацією доробку з попередніх зустрічей.

Представники Інституту у звітному році взяли участь у низці наукових, методичних, інформаційних заходах за кордоном з питань збереження національної пам'яті та подолання спадщини тоталітаризму. Зокрема, співробітники Інституту взяли участь у двох міжнародних наукових конференціях в Республіці Латвія: на конференції «Мережа: довірені особи, інформатори, резиденти, агенти і позаштатні працівники тоталітарних служб» (08-11 березня 2018 року) з доповіддю на тему «Відкритий доступ до архівів КДБ: український досвід для Латвії», а також на конференції «Релятивізація та виправдання тоталітаризму» (13-15 червня 2018 року) з метою ознайомлення учасників із основними напрямками діяльності Українського інституту національної пам'яті та реформами, що проводяться в Україні у сфері відновлення та збереження національної пам'яті, подоланні спадщини тоталітарних режимів. Окрім цього, було взято участь у заходах із вшанування пам'яті українців, які загинули у Люблінському воєводстві Республіки Польща у 1944 році, 10 березня 2018 року у Республіці Польща.

Співробітники Інституту взяли участь у II Міжнародній конференції українців у Празі «До 100-річчя дипломатичних відносин між Україною та Чеською Республікою (Чехословаччиною)» (9-11 листопада 2018 року).

На запрошення організацій українців Канади 03-12 вересня 2018 року перебував у відрядженні у Канаді взято участь у публічному форумі, проведено зустрічі з громадськістю Альберти та презентовано проекти Інституту.

Окрім цього, співробітники Інституту взяли участь у Міжнародній конференції «Геноцид в історії XX століття: вплив та проблеми інтерпретативного, етично-політичного та юридичного вимірів концепту» (Канада, 18-22 жовтня 2018 року).

На запрошення Посольства України в Грузії взято участь у круглому столі на тему «Голодомор в Україні 1932-1933 рр.» та заходах в рамках Міжнародної акції до 85-их роковин Голодомору (29 жовтня - 1 листопада 2018 року).

Також співробітники Інституту взяли участь у міждисциплінарному семінарі «Архіви НКВД-КГБ для медій.sk» та Міжнародній науковій конференції «Збройний антикомуністичний опір у Центральній та Східній Європі (1944-1953.): політичні, військові, правові та етичні аспекти», що проходили у Словацькій Республіці (1-5 жовтня 2018 року).

12-14 грудня 2018 року у Чеській Республіці було представлено результати роботи Інституту щодо відкриття доступу до архівів репресивних органів на міжнародному семінарі «Архіви КГБ для медіа».

II. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ІНСТИТУТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

Таким чином, у звітному році Інститутом проведена значна робота, спрямована на реалізацію визначених завдань та пріоритетів у сфері відновлення і збереження національної пам'яті.

Значну увагу приділено діяльності на вшанування подій та учасників Української революції 1917 – 1921 років. Серед найбільш вагомих заходів – організація в усіх регіонах України тематичних виставок на відзначення 100-річчя проголошення незалежності УНР, участь в організації державних заходів на вшанування героїв Крут, відзначення 100-річчя підняття українських прапорів над Чорноморським флотом.

Іншою темою, до якої була прикута значна увага Інституту, стали заходи на вшанування пам'яті жертв Голодомору. Інститутом було підтримано проведення Міжнародної акції, проведена масштабна інформаційна кампанія, якою охоплено кілька мільйонів громадян України та країн світу, організовано проведення Міжнародного форуму та забезпечено проведення державних жалобних заходів у День пам'яті жертв голодоморів.

У звітному році Інститут продовжував роботу з популяризації історії України, її видатних особистостей та подолання історичних міфів.

Успішним напрямом популяризаційної роботи Інституту є створення фотодокументальних інформаційно-просвітницьких стендів (виставок). Впродовж звітнього року Інститутом створено 11 комплектів стендів, у тому числі чотири – іноземними мовами.

Як засвідчив досвід експонування, особливо ефективним є створення вуличних виставок. Впродовж звітнього року Інститут створив і відкрив три вуличні виставки.

Інститут у звітному році продовжив роботу із розширення форм популяризації української історії. У 2018 році Інститутом вперше було випущено арт-плакати, а також музичний альбом. Ще однією важливою новацією в роботі Інституту стало започаткування створення відеолекцій, що спрямовані передусім на молодіжну аудиторію.

Важливою складовою популяризаційної роботи є організація та/чи підтримка проведення публічних громадських заходів. Зокрема впродовж року Інститутом проведено понад 70 публічних заходів, серед яких історичні фестивалі, громадські форуми, презентації, зустрічі та інші заходи

спрямовані на популяризацію історії України та привернення уваги громадськості до проблем відновлення і збереження національної пам'яті. Зокрема Інститут продовжив проведення історичних фестивалів «Історія.ЮА». Уперше його проведено не лише в Києві, але в одному з регіонів України (Запоріжжі).

Іншим важливим напрямом популяризаційної роботи є співпраця зі ЗМІ та активна присутність в інформаційному просторі. Інститутом у звітному році поширено для медіа 496 інформаційних матеріалів, а співробітниками надано понад 1 000 інтерв'ю та коментарів.

Упродовж січня-грудня 2018 року на сайті Інституту було оприлюднено 950 повідомлень та статей з питань відновлення і збереження національної пам'яті, у середньому на сайті щодня публікується 4-5 нових матеріалів.

У звітному році Інститут продовжував налагоджувати тісні партнерські стосунки із науковими установами, вищими навчальними закладами та громадськими ініціативами щодо всебічного вивчення історії українського державотворення, етапів боротьби за відновлення державності. Завдяки цій співпраці Інститутом організовано та/чи підтримано проведення 20 наукових конференцій, круглих столів, семінарів, публічних дискусій з обговорення актуальних проблем українського минулого, проблем формування та реалізації політики національної пам'яті.

Плідною є співпраця Інституту із Міністерством освіти і науки щодо удосконалення викладання історії в навчальних закладах та організації національно-патріотичного виховання молоді, а також із Міністерством інформаційної політики щодо створення і поширення інформаційних матеріалів та соціальної реклами з питань відновлення і збереження національної пам'яті.

У цілому у звітному році Інститутом реалізовано 95% запланованого за напрямками діяльності Інституту Планом роботи на 2018 рік. Окремі заходи, на жаль, не були проведені у зв'язку із об'єктивними причинами (відсутність приміщення, відмова партнерів у наданні матеріалів, тощо).

Окремі показники діяльності Українського інституту національної пам'яті у розрізі 2017 - 2018 років:

<i>Зміст роботи</i>	<i>2017 рік</i>	<i>2018 рік</i>
Розроблено проектів нормативно-правових актів	13	9

Організовано та/чи підтримано проведення наукових конференцій, круглих столів та семінарів з обговорення актуальних проблем українського минулого, проблем формування та реалізації політики національної пам'яті	14	20
Проведено публічних заходів з популяризації історії України та збереження національної пам'яті (фестивалі, громадські форуми, академії, вечори, зустрічі, презентації, прес-конференції)	понад 50	Понад 70
Проведено пошукових робіт з метою встановлення місць поховань жертв Голодомору, політичних репресій, воєн, борців за незалежність України у ХХ столітті	2	4
Створено комплекти інформаційно-просвітницьких стендів,	7	11
<i>у тому числі вуличних</i>	3	3
Передано обласним державним адміністраціям для експонування комплектів виставок	2	3
Поширено інфографік	6	8
Видано книг, брошур, інших інформаційно-просвітницьких матеріалів	6	22
Загальний тираж видань (примірників)	24300	40850
На сайті Інституту розміщено повідомлень та статей	944	950
Сайт відвідало користувачів	352000	409000
співробітниками Інституту надано інтерв'ю та коментарів засобам масової інформації	Понад 500	понад 1000
Підписники сторінки Інституту в мережі Фейсбук	35664	45754
Читачі сторінки Інституту в мережі Twitter	2351	3312
Підписники YouTube-каналу Ukrainian Institute of National Remembrance	1355	2157

Надійшло вхідних документів, у тому числі:	4006	4193
<i>запитів на публічну інформацію</i>	163	162
<i>звернень громадян</i>	540	582
Підготовлено вихідних документів	2063	2525

ІІІ. ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Український інститут національної пам'яті отримує фінансування з державного бюджету за 2-ма бюджетними програмами на загальну суму

- за КПКВК 1809010 «Керівництво та управління у сфері відновлення та збереження національної пам'яті» затверджено асигнувань в сумі 21 705,1 тис.грн., касові видатки склали 21 596,7 тис.грн.;

- за КПКВК 1809020 «Заходи з реалізації державної у сфері відновлення та збереження національної пам'яті, забезпечення діяльності Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні – Музею Революції гідності та Галузевого державного архіву Українського інституту національної пам'яті» затверджено асигнувань в сумі 41 170,7 тис.грн., касові видатки склали 33 771,8 тис.грн., з них:

- на заходи, що проведені Інститутом використано 11 230,6 тис.грн. із 11 545,6 тис.грн. затверджених; профінансовано 72 заходи;

- на забезпечення діяльності Архіву використано 0,0 тис. грн., оскільки Архів не було створено як юридичну особу. На Архів було передбачено 3 792,5 тис. грн.;

- на забезпечення діяльності Музею використано 22 541,2 тис.грн. із 25 832,6 тис.грн. затверджених.

ІV. ОРГАНІЗАЦІЙНА ІНФОРМАЦІЯ

Гранична чисельність працівників Інституту затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.04.2014 «Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів» в кількості 70 одиниць, з них 65 штатних одиниць - посади державних службовців та 2 посади працівників з обслуговування. В Інституті до категорії «А» віднесено 3 посади (посада Голови та 2 заступників). До категорії «Б» віднесено 17 посад керівників структурних підрозділів та їх заступників. До категорії «В» - посади спеціалістів в кількості 45 штатних одиниць. Діяльність Інституту

забезпечують керівництво та 7 самостійних структурних підрозділів: 3 управління (наукового забезпечення, інституційного забезпечення, популяризаційно-просвітницької роботи), 3 відділи (фінансово-бухгалтерського та технічного забезпечення, управління персоналом та документообігу, правового забезпечення), а також сектор організаційно-аналітичного забезпечення.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 року № 799 створено можливості для утворення територіальних органів Українського інституту національної пам'яті як структурних підрозділів апарату Інституту, зокрема: Західний міжрегіональний відділ, Південний міжрегіональний відділ, Південно-східний міжрегіональний відділ, Північно-східний міжрегіональний відділ, Центральний міжрегіональний відділ, Сектор координації роботи територіальних органів.

Враховуючи потребу у кадрах, протягом 2018 року в Інституті оголошувалось 8 конкурсів на вакантні посади державної служби, загалом на 27 вакантних посад. За результатами проведених конкурсів переможцями конкурсів визнано 11 осіб, з яких призначено 10 осіб, що на 20 відсотків більше, ніж у 2017 році.

Упродовж 2018 року до Українського інституту національної пам'яті надійшло 4193 вхідних документів:

- від вищих органів державної влади до інституту надійшло 500 документів, з них: від Кабінету Міністрів України - 526, Адміністрації Президента України - 21, Верховної Ради України - 66, з яких 27 запитів народних депутатів України, в яких піднімалися питання вшанування визначних постатей минулого, демонтажу пам'ятників та перейменування населених пунктів та вулиць;

- від міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, держадміністрацій, інших установ та відомств надійшло 2836 документів. Питання які порушуються у листах носять різноманітний характер: щодо експонування пересувних виставок, відомості щодо учасників АТО для узагальнення інститутом, щодо відзначення Української революції 1917-1921 років та інших пам'ятних дат, щодо погодження проектів актів КМУ, щодо вшанування жертв Голодоморів, щодо отримання інформаційних матеріалів Інституту тощо;

- запитів на публічну інформацію за рік надійшло 162. Найбільш запитуваною інформацією була інформація про фінансово-господарську діяльність Інституту, зокрема витрати на проведення заходів, плани асигнувань, кошториси, договори про надання послуг, обсяги річних витрат,

інформація про співробітників, таблиці обліку робочого часу, підстави для призначення працівників, витрати на заробітну плату тощо;

- звернень громадян за 2018 рік надійшло 582. Основними темами звернень були: питання перейменування вулиць та населених пунктів, реабілітації жертв комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років, а також пошук інформації про репресованих та зниклих родичів.

Інститутом підготовлено 2525 вихідних документів.

З метою автоматизації та оптимізації процесів документообігу в Інституті щодо приймання, реєстрації та доведення (передання) до безпосередніх виконавців; узгодження та візування проектів вихідних документів, формування справ, передачі на зберігання в архів тощо; прискорення обміну інформацією між структурними підрозділами; оптимізацію інформаційних потоків між іншими органами державної влади та Кабінетом Міністрів України у звітному періоді в Інституті запроваджено систему електронного документообігу (у тестовому режимі): встановлено програмне забезпечення; забезпечено навчання працівників та організовано проведення теоретичних та практичних занять роботи в СЕД всіх працівників Інституту; запущено модуль вхідної та вихідної кореспонденції, а також внутрішній документообіг (службові записки, окремі завдання, звіти про виконання завдань та підключено модуль СЕВ.

Інститут знаходиться за адресою: вул. Липська, 16, м. Київ, 01021.